СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 103. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 2. травня, 1929. VOL XXXVII. No. 103. Jersey City, N. J., Thursday, May 2, 1929. THREE CENTS.

ЗБЕРІМ ВЕЛИКОДНУ ПИСАНКУ ЯК ВЕЛИКОДНИЙ ДАР РІДНІЙ ШКОЛІ В КРАЮ

МЕКСИКАНСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ ДОБІГАЄ КІНЦЯ

ПОВСТАНЧІ ҐЕНЕРАЛИ ПІДДАЮТЬСЯ. ПРОСЯТЬ, ЩОБ ДАРУВАТИ ЇМ КАРУ.

НОҐАЛЄС, Сонора, 1. травня. — Місто Сонора, з якого почався повстанчий рух, опинилося в руках федеральних військ. Повстанці втікли, а частина залишилася й піддалася. Ґенерал Каєс дарував піддавшимся кару, інакше прийшлось би їм переплатити повстанне життєм і конфіскатою майна.

Повстанне вже так якби зліквідоване. Жевріє воно ще по деяких закутинах, піддержуване темними Індіянами, яких бунтують католицькі фанатики, що противні всякій згоді з правительством.

5,000 ПОЛІСМЕНІВ СТЕРЕЖЕ ПОРЯДКУ.

НЮ ЙОРК, 1. травня. — Одна третина поліції, себто 5,000 полісменів, буде повнити спеціяльну службу, щоб охоронити публичні будинки перед евентуальними ексцесами з боку демонстрантів з Першого Травня. В параді надіються побачити більшу скількість робітників з соціялістичного й комуністичного таборів. Це перший раз від 1916 року дозволено комуністам на параду з тим, що не будуть нести таблиць з написами, які провокувалиб уряд чи тутешній устрій.

АЖ ХЕМІЯ ДОПОМОЖЕ ФАРМЕРАМ.

БО КОНҐРЕС НІЧОГО НЕ ВДІЄ. ТАК ТВЕРДИТЬ АВТОР ФАРМЕРСЬКИХ ЕКСПОРТОВИХ ОБЛІҐАЦІЙ.

КОЛОМБОС, Огайо, 1. травня. — Люї Дж. Тейбер виголосив на конвенції Американського Хемічного Товариства промову, в якій підніс, що конґрес не буде в силі розвязати фармерської проблеми. Квестію ту розвяже остаточно хемія. Вона одна знайде способи, як зужити хліборобські продукти для промислу. Бо прийде час, коли ми будемо думати про споживчі артикули як ті, що призначені на поживу не тільки для людей і звірят, але в тій самій мірі й для машин. В першу чергу треба знайти місце для запотребовання того збіжа, яке давніше уживано для добуття алькоголю. Велика поміч приходить фармерам вже й з того, що почато виробляти часописний папір зі стебла й колосся.

ЛИНДБЕРҐ ПРО ЛЕТНИЦТВО.

БУДЕ МОЖНА В СКОРОМУ ЧАСІ ЗЛІТАТИ БЕЗПЕЧНО НА ЗЕМЛЮ СЕРЕД МРАКИ Й ДИМУ. АМЕРИКА ПІД ЛЕТНИЧИМ ОГЛЯДОМ ЩЕ ОСТАЄ ПОЗАДУ ЕВРОПИ.

ВАШИНҐТОН, 1. травня. — Чарлз Линдберґ давав відповіди на ріжні питання, які ставили йому члени сенатського комітету в справі американського летництва.

Линдберґ заявив, що Вашинґтон, як столиця, повинна мати найкращу летничу пристань і бути центром летничого руху. Він твердив, що Америка не має на загал таких модерних летничих пристаней, як їх можна бачити в Европі. Такі пристані повинні бути відповідно освітлені й заосмотрені в готелі й варстати, де можнаб направляти всякі ушкодження.

БУДІВЕЛЬНІ ПОМІЧНИКИ ГОТОВІ ДО СТРАЙКУ.

НЮ ЙОРК, 1. травня. — Будівельні помічники й шофери, які довозять всілякого рода будівельні матеріяли, домагаються признання юнії, девять годин денної праці й платні по $7 для помічника й $8 для шофера. Коли не осягнуть свого, рішені вийти на страйк. Того рода страйк відбивсяб дуже погано на будівельній індустрії, бо припинив би всякі будови.

ЗГОРІЛА УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА.

БАЛТІМОР, 1. травня. — Громадянин Іван Бойко з Балтімор доносить, що минулого понеділка вибух у 3-тій годині рано вогонь у місцевій українській церкві св. Арх. Михаїла. Шкода виносить $5,000. Огонь завважив полісмен і дав знати пароховн церкви, о. М. Колтуцькому, та повідомив огневу сторожу, яка вратувала церкву перед цілковитим знищенням.

ЗАКУПОВУЄ ЧАСОПИСИ.

АЛЕ НЕ ЗНАТИ, ЧИ ДЛЯ ПАПЕРОВОГО БИЗНЕСУ, ЧИ ДЛЯ ЯКОЇ ИНШОЇ ЦІЛИ.

ВАШИНҐТОН, 1. травня. — Перед Федеральною Торговельною Комісією складав зізнання Арчибалд Ґравштайн, президент „Інтернешенел Пейпер енд Павер Компані". Та компанія закупила більшу частину шерів у 13 великих часописних підприємствах на сході, вкладаючи в них капітал на суму $10,000,000. Кажуть, що компанія закупила часописи на те, щоби впливати на їх редаґованне й визискати їх для свого бизнесу, звязаного з визиском водних сил. Ґравштайн твердив, що компанія не мішається до редакційної сторони, а закупила ґазети тільки тому, щоби мати забезпечений збут продукованого нею паперу.

ОЖИВЛЯЮТЬ ДЕМОКРАТИЧНУ ПАРТІЮ.

ВАШИНҐТОН, 1. травня. — Джан Дж. Рескоб, голова Народного Демократичного Комітету, подає, що назначив Джуета Шуса з Кензас Сіті головою екзекутивного комітету з осідком у Вашинґтоні. Шус був заступником секретаря скарбу за часів Вилсона. А тепер буде його обовязком подбати, щоб оживити партію й знайти засоби, щоби сплатити виборчі довги, які ще виносять около $800,000.

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКВА ДІСТАЛА ЧАРТЕР.

В сенаті Канади перейшов 13. квітня стадію третього читання інкорпораційний акт Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Пару тижнів передтим той самий акт перейшов в палаті послів. Се значить, що Українська Греко-Православна Церква в Канаді дістала чартер і стала вповні признаною в Канаді церковною орґанізацією.

ПЕРЕДТРАВНЕВІ АРЕШТУВАННЯ.

Звичайно перед першим травнем польська поліція очищує ґрунт, щоби в дні міжнародного робітничого свята мати спокій. І цього року пригадала собі львівська поліція старі практики й дня 7. квітня перевела у Львові масові арештування. Арештовано багато осіб, назвища яких ще досі невідомі публиці, бо поліція тримає їх в тайні.

СНІГОВА БУРЯ.

Над східною Україною перенісся надзвичайної сили сніговий цикльон, що спричинив раптове пониження температури до 20 степенів нижче нулі. На Донеччині буря, снігові завали і гострий мороз. Залізниче сполучення перерване.

„ЖИД" ЧИ „ЄВРЕЙ"?

Комісаріят освіти заборонив вживання слова „жид", та „кацап". Зарядження викликане вживанням сих слів у виданнях Української Академії Наук. Справу вживання цих слів розглядала комісія українських фільольоґів, яка щодо слова жид прийшла до переконання, що в українській мові нема инакшого слова для означення людей жидівської народности, таксамо, як і в других славянських народів. Проте на петицію жидівських літератів комісаріят освіти заборонив слово жид, як образливе, і спровадив слово „еврей".

АНТИСЕМІТИЗМ.

На Донеччині на копальні Петровській три робітники: Жетісов, Богомолов і Подобєдов пімстились на контрольорі копальні жидови Слевині. Здерли з нього вбрання і, обливши нафтою, підпалили Слевіна. В тяжкім стані перевезено попаленого жида до шпиталю, а винуватих заарештовано й віддано під суд, що відбувся публично перед масою робітників. Суд одначе покарав їх тільки на рік увязнення, узглядніюючи їх приналежність до комуністичної партії та революційні заслуги. Совітська преса жадає скасовання вироку та суворого покарання винуватих.

БОРОТЬБА З РАДАМИ НА СЕЛІ.

В селі Комісарівка біля Кривого Рога принято ухвалу не приймати інструкторів та аґрономів, присланих для переведення колективізації господарства.

В селі Олексіївка, на Запорожу, селяне побили так зв. „робітничу бриґаду", що прибула на село, щоб аґітувати за побільшенням площі засіву.

В селі Малинівка коло Мелітополю селяне не дозволили присланим до них інструкторам ремонтувати господарських машин, мотивуючи це тим, що в осени за це ремонтовання совітська влада забере від них весь урожай.

ПЕРЕПИСКА РЕДАКЦІЇ.

ВСІМ ДОПИСУВАТЕЛЯМ І ПРОЄКТОДАВЦЯМ ДО ВІДОМА:

ВСІ ПРОЄКТИ Й ДОПИСІ МУСЯТЬ ЖДАТИ НА СВОЮ ЧЕРГУ. ДРУКАРНЯ ЗАВАЛЕНА МАТЕРІЯЛОМ. ВСЕ ЦЕ ВИПРАВЛЕНЕ Й ГОТОВЕ ДО ДРУКУ Й ЖДЕ НА ВІЛЬНЕ МІСЦЕ В ОРҐАНІ. ІЗЗА ВЕЛИКОЇ СКІЛЬКОСТИ НАДІСЛАНОГО У ПОСЛІДНІМ МІСЯЦІ МАТЕРІЯЛУ ЦЕ ЗОВСІМ ПРИРОДНЕ, ЩО ТРЕБА ТЕПЕР ЖДАТИ ДОВШЕ ЯК ТРИ ТИЖНІ НА ПРИМІЩЕННЄ ПРОЄКТУ ЧИ ДОПИСІ.

РЕКВІЗИЦІЯ ЗБІЖА.

Похід на село зорґанізовано з наказу Ради Народніх Комісарів. По обчисленню „Комуніста" в Харківській окрузі змобілізовано 25,000 робітників, поділено на кільканацять відділів і розіслано під урядовим керовництвом на села робити ревізії і реквізиції збіжа по вичерпанню запасів в Харківській окрузі. Ця армія має бути вислана в инші округи.

АРЕШТОВАНІ ЗА ТЕ, ЩО ПОМІНЯЛИСЯ ЖІНКАМИ.

Вимінна торговля може провадитися без клопоту, коли одначе доходить до того, що чоловіки міняються жінками, або жінки чоловіками, то се вже инша справа. Переконалися про се дві парі в Норт Дакоті, які недавно в один день дістали розвід і того самого дня довершили заміну, беручи новий шлюб за границею в Манітобі. Арештовано їх за неморальність. Два жонаті сусіди, фармері Рікенсруд і Найт, помінялися жінками в той спосіб, що їх жінки подались о розвід і одна другій була за свідка. Декрет розводу забороняв їм дружитися другий раз скорше, як за 90 днів, однакож розведені не зважали на се, а всіли в один автомобіль і ще того самого дня взяли новий шлюб в Канаді. Рікенсруд оженився з недавною жінкою Найта, а Найт з жінкою Рікенсруда.

ХОЧУТЬ ОСУШИТИ 300,000 ГЕКТАРІВ БОЛОТ.

У лісостепових районах України є велика площа болот. Осушивши ці болота, можна з успіхом використати їх для потреб сільського господарства. Останніми роками в цьому напрямі вже багато зроблено. 1922—23 року осушено тільки 4,000 гект., а торік висушувальні роботи були проведені на площі 28,000 гект. Разом протягом останніх 6-х років осушено близько 103,000 гектарів.

За пляном Наркозему, протягом найближчого пятиріччя передбачається висушити ще до 300,000 гектарів болот.

ПРОКУРАТОР-ЗЛОДІЙ.

В Познані арештовано підпрокуратора д-ра Мечислава Дембецького. Він нарушив судові депозити.

ЧОЛОВІК МУСИТЬ УДЕРЖУВАТИ ДВІ ЖІНКИ.

Віліям Бест, фармер з Босежур, Ман., мусить давати удержання двом жінкам. Се ще може булоб пів біди, але він в додатку мусить удержувати і 12 дітей. Бест, котрий 35 літ тому оженився в Польщі, не міг вигодувати своєї родини, в якій було 6 дітей, і в 1914 р. виїхав до Канади. Прийшла війна. По війні Бест дістав вістку, що його жінка вмерла. Чи богато він за нею жалував, се його річ, але в 1920 р. оженився другий раз з вдовою, що мала шестеро дітей. Від того часу нова жінка обдарувала його свіжими шістьма дітьми. Фармерська хата заповнилася, як то кажуть, вщерть, тут появилася в Канаді перша жінка Беста, цілком жива і здорова. Вона запізвала Беста за двоженство, але його оправдано. Тоді вона внесла цивільний позов і судья Стекпул присудив 11. квітня, щоби Бест поза те, що удержує другу жінку з 12 дітьми, давав удержання ще й першій жінці. На його щастя його старокраєві діти вже самі на себе заробляють і їм покищо Бест не є приневолений давати удержання.

ЮВИЛЕЙ ВУАН.

На останньому свойому засіданню президія ВУАН обмірковувала справу про святкування ювилею Академії. Президія погодилася на ухвалу ювилейної комісії — перенести святкування ювилею на травень 1930 року. Президія вирішила звернутися до НКО з проханням до 1. червня ц. р. переказати ВУАН 110,000 карб. для оплати ювилейних видань, готування до виставок та ремонту академічних будинків.

ІМЯНИНИ ПІЛСУДСЬКОГО В СТАНИСЛАВОВІ.

З нагоди імянин Пілсудського видали шкільні власти приказ усім українським ґімназіям святкувати день імянин. Молодь одначе не дала себе до цього спровокувати. В Станиславові, наприклад, учні ґімназії обкидали будинок ґімназії камінням і повибивали вікна. Ізза цього трох учнів викинено з ґімназії, а кільком управа ґімназії дала нагану. Справа пішла ще до кураторії.

НА МАРҐІНЕСІ ЛИСТОПАДОВИХ ПОДІЙ.

На днях випустила судова влада Романа Сушка, який від листопада перебував у львівській вязниці. Закидувано йому, що він стоїть на чолі УВО і що листопадові випадки були його ділом. Ізза недостачі доказів вини його звільнено.

АНТИРЕЛІҐІЙНА АКЦІЯ.

В Харкові та по инших містах урядила спілка безбожників відчити на тему: чи жив взагалі Христос. Такіж відчити відбуто також і в школах. В Харкові відчинено антирелігійну „академію", яка має що 7 тижнів випускати по 100 пропаґандистів атеїзму. Окрім того названа спілка звернулась до влади з жаданням замкнути караїмську біжницю й урядити в ній антирелігійний музей.

ЕВРОПА ПРИГОТОВИЛАСЬ ДО ПЕРШОГО ТРАВНЯ

ПРАВИТЕЛЬСТВА ЕВРОПЕЙСЬКИХ ДЕРЖАВ ПРИГОТОВИЛИ ВІЙСЬКА ТА ПОЛІЦІЮ, ЩОБИ НЕ ДОПУСТИТИ ДО ЗАВОРУШЕНЬ.

ПАРИЖ (Франція), 1. травня. — На передодні першого травня переведено арешт 26 аґітаторів, що закликали робітництво до демонстрацій проти правительства. Дальші арешти продовжуються.

Щоби не допустити до заворушень, правительство змобілізувало в Парижі всю поліцію та республиканську кінну ґвардію. Заборонено робітничі масові походи в центральних частинах столиці.

БЕРЛІН (Німеччина), 1. травня. — 15,000 поліцаїв будуть підтримувати порядок у день першого травня. Перший раз від 1918 року заборонено в Берліні вуличні робітничі демонстрації з приводу першого травня. Комуністична преса, а також монархістична, із сарказмом пригадують, що начальником поліції в Берліні є соціяліст, який сам колись уряджував першотравневі робітничі демонстрації.

Соціял-демократична ґазета „Форвертс" пише, що тепер доводиться приймати надзвичайні міри проти вуличних демонстрацій тому, що большевики завжди провокують їх, викликуючи заворушення.

ВІДЕНЬ (Австрія), 1. травня. — Соціял-демократичний міський уряд уряджує величезний робітничий похід під проводом соціял-демократичної партії. Партія сподівається утримати власними силами лад і спокій.

МОСКВА КЛИЧЕ ДО ЗАВОРУШЕНЬ ПЕРШОГО ТРАВНЯ.

ЛОНДОН (Анґлія), 1. травня. — Ґазета „Дейли Мейл" публікує відомости, що комуністичні лідери в Москві видали наказ своїм аґентам в Европі провокувати заворушення при походах з нагоди першого травня. „Дейли Мейл" подає уступ з московської ґазети „Правда", в якім говориться про те, що комуністи в ріжних містах Европи повинні викликати першетравневу революційну боротьбу. Притім пригадується, що вуличні заворушення в ріжних містах Індії відбудуться в звязку зі страйком млинарських робітників.

Анґлійське правительство поробило пильні заходи, щоби скрізь утримати порядок. Особливо пильно охороняються всі анґлійські порти.

ФРАНЦІЯ ТИСНЕ НА НІМЕЧЧИНУ.

ФРАНЦУСЬКА ПРЕСА ГРОЗИТЬ ТЯЖКИМИ НАСЛІДКАМИ ДЛЯ НІМЕЧЧИНИ, КОЛИ НЕ ПРИЙДЕ ТЕПЕР ДО ПОРОЗУМІНЬ В СПРАВІ РЕПАРАЦІЙ.

ПАРИЖ (Франція), 1. травня. — Французька преса вмістила статті, в яких радить Німцям не доводити до остаточного розриву теперішніх репараційних переговорів, бо тоді для Німеччини настануть тяжкі часи. Цю заяву уважають півофіціяльною. Вона підкреслює, що, не зважаючи на протести Німеччини проти репараційного пляну Доса, плян той буде переводитися в життя всіма мірами, поки не буде иншого репараційного рішення.

Сподіваються, що й міністер справ закордонних Бріян дав відповідну пораду німецькому міністрови Штреземанови, з яким тепер веде переговори в Берліні голова німецької делеґації, Шахт. Шахт має вернутися до Парижа в четвер і предложити остаточний німецький плян плачення репарацій.

ПЕРЕДВИБОРЧА АҐІТАЦІЯ.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ОГОЛОСИЛА СВОЮ ПЕРЕДВИБОРЧУ ПЛЯТФОРМУ.

ЛОНДОН (Анґлія), 1. травня. — Партія Праці оголосила, що вона буде стреміти до найбільшого скорочення збройних сил усіх держав. Вона знайде шляхи до розвязання проблеми безробіття через поширення торговлі, розбудову індустрії та усунення від робіт дуже молодих і дуже старих робітників.

В закордонній політиці вона ставить на перше місце визнання правительства Радянської Росії.

КІНЕЦЬ КРІЗІ.

В АВСТРІЇ ПРАВИТЕЛЬСТВЕННА КРІЗА ТРИВАЛА 27 ДНІВ.

ВІДЕНЬ (Австрія), 1. травня. — Нарешті скінчилася правительственна кріза, що тягнулася 27 днів, після заяви канцлера Зайпеля про його резиґнацію. Новий канцлер Стрірувіц є також членом партії Християнських Соціялістів, як і Зайпель. Він у складі нового кабінету міністрів залишив майже всіх старих міністрів.

Стрірувіц є приклонником зєднання Австрії з Німеччиною, бо він вірить, що це одинокий шлях, який може вивести Австрію з постійної економічної крізи.

ЗГОРІВ БОЛГАРСЬКИЙ ПАРЛЯМЕНТ.

СОФІЯ (Болгарія), 1. травня. — Електричні проводи загорілися й викликали пожежу в будинку болгарського парляменту. Головна саля засідань та деякі сумежні їй убікації згоріли цілковито.

УБИВСТВО КОНСУЛЯ.

БРЮСЕЛЬ (Бельґія), 1. травня. — Італієць Джіро застрілив на вулиці італійського консуля. Арештований Джіро виявив, що він недавно переїхав до Люксембурґа, де просив у консуляті потрібних йому паперів. Коли йому відмовили, він рішив помститися на консулі, якого тепер застрілив.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Oorder.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ШАНУЙМО САМІ СЕБЕ.

У. Н. Союз є народною інституцією. В тіснішнім розумінню це організація українських робітників. Само членство є власником і господарем Союза, а ту свою владу виконує через своїх репрезентантів, себто делегатів, котрих вибирає і висилає на Конвенції, а котрі знову вибирають зпоміж себе Головний Уряд. Знову господарку по відділах ведуть члени при помочи вибраних ними відділових урядників.

У. Н. Союз це організація, побудована на принципі народовластя. Більшість рішає, а меншість повинується більшости в тім переконанню, що коли вона поводить себе льояльно, то має змогу дорогою праці й розумних арґументів стати більшістю, коли заступає слушну й добру справу. Те саме відноситься й до урядів в Союзі. Те саме можна сказати й про делеґатів на Конвенцію. Всі ми не можемо стати урядниками ні по відділах ні в централі, всіх не можна вибрати на делеґатів. Дотого абсолютна справедливість не можлива до переведення ніде в світі, не може її бути й в У. Н. Союзі. Значить, і в нас по кождім виборі буде завжди багато невдоволених, котрі будуть тої думки, що вибрана особа не надається до уряду, та що саме хто инший, або сам невдоволений, булиб більш відповідними на таке становище. Це звичайне людське явище, яке було й буде далі істнувати у нас і в організаціях инших народів.

Але є одна велика ріжниця між нами й чужинецькими організаціями. Бо инші народи вже так здисціпліновані, що вони навіть у випадку розчаровання уміють переболіти особисту поразку й погодитися з доконаним фактом та віддати належну пошану тій особі, що вибрана репрезентувати дану організацію.

А у нас мається на загал навпаки. Всякі вибори получені у нас з горами протестів. Повно протестів одержали ми рівнож і з приводу вибору делеґатів на наближаючуся Конвенцію Союза. Не маємо тут на думці тих протестів, що були оперті на статуті, бо в той спосіб протестувати це право й обовязок члена. Ми підносимо тільки ті, що не мають ніякої законної основи, а в яких нарушується дуже часто цілком непотрібно честь вибраних. Це нездоровий прояв, який мусить бути викорінений. Він не повинен мати місця в нашій організації. Бо його основа, це дуже часто звичайна сліпа зависть, а більш нічого. Треба памятати, що робітнича організація має свою робітничу честь, а та наказує робітникови пошанувати другого робітника. Бо сьогодні один урядником чи делеґатом, а за рік чи кілька буде инший. А коли одні других пошанують, тоді буде більша гармонія між членами й більша охота до праці для добра організації.

Д-р В. Клодницький.

ДЕЩО ПРО НАЦІОНАЛІЗМ ВЗАГАЛІ ТА ПРО НЕДОМАГАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАЦІОНАЛІЗМУ

Від XIX. століття в політичному житті Европи починає націоналізм відґравати велику ролю. Спершу націоналізм стремів до збереження вже істнуючої держави і розвивав її в напрямі найбільшої — необграниченої незалежности. Що це значить? Якийсь державний нарід, будучи свідомим того, має свої цінности матеріяльні (богату територію й масу населення) та моральні (своєрідне законодавство, шкільництво), старався всіма силами зберігти ті цінности — і то так зберігти, щоб ними ніякий інший нарід не покористався — себто не загарбав під свої впливи. Ця оборона своїх надбань і ця фільософія, **„все, що вже маєш, май для свого народа, для його користи — слави і гордости"**, зветься націоналізмом. Фільософія націоналізму витворила свої поняття держави. Вона уґрунтувала погляд, **що держава є живим орґанізмом, який має свою народну душу.** Цей погляд на державу уґрунтували в науковий спосіб в Німеччині великі вчені, пр. Вайц, Шталь, Блунчілі. Знаменами згаданого живого державного орґанізму були: 1) одна мова, 2) одна віра, 3) одно законодавство та вкінці 4) один державний уряд. При обрібці четвертого знамени згадані вчені додавали вимогу, що нарід державний має право на контролю свойого уряду при помочі свойого парляменту, якого рухи і круг ділання мусить реґулювати конституція.

Націоналізм в державному орозумінні скріпляв держави — німецьку, австрійську, італійську, анґлійську, турецьку і инші. Друга його основа — себто одна релігія — зачала найскорше валитися. Постулят „свобода віроісповідання", видвигнений на денне світло ще в часах реформації (Лютер, Кальвін, Цвінґлі, Гус), найшов в 19. столітті повне признання — і ця уступка державного націоналізму дає меч в руки недержавним народам, які, осягаючи свободу віроісповідання, пруть до свободи політичної та до розбудови — чи відбудови своїх держав.

В 19. столітті бачимо в Европі велику силу націоналізму, головно борню зі зброєю в руках. Тут требаби згадати світлу боротьбу Греків 1821. р., Бельґійців 1830. р., Поляків 1831. р., Мадярів 1848. р., Німців 1871. р. Ідеї та успіхи націоналізму мали своїх речників — Дальман і Блунчілі — в Німеччині, Маціні — в Італії, Сечені і Кошут на Угорщині, Паляцкі — в Чехії, Ренан — у Франції, О'Конелл — в Ірляндії і т. п.

В XX. столітті, аж до нинішнього дня, головно недержавні чи півдержавні народи, захоплені ідеалами націоналізму. І наш український нарід перенятий стремлінням свойого націоналізму, який від 1914 року вже дає свій вислів у світлій боротьбі за свою державу, за цінности фізичної і моральної натури.

Ясно кажучи, український нарід вже зрозумів і відчув, що він є живим орґанізмом, який має свою продуктивну душу — національну душу, що вміє творити духові — культурно-цивілізаційні цінности. Душа нашого народа вже вміє плекати: 1) свою мову, літературу, словом свою питому культуру й 2) свою віру. Душа нашого народа вже вміє творити своє 3) законодавство — від звичаєвого до державного права включно та вкінці 4) наш нарід вже є спосібний управляти сам собою і творити собі орґанізації, від церковно-народньої до державно демократичної включно.

Щодо фільософії нашого народа то треба підмітити, що вона базується на засадах націоналізму — себто: **„все, що маєш, май для свого народа, для його користи, слави і гордости".**

Постуляти українського націоналізму диктують нам, **що ми мусимо зберігати все наше матеріяльне і моральне добро для свого народа.** Вслід за цим, **ми мусимо і відбирати від наших ворогів нам загарбані цінности матеріяльної і моральної натури** (пр. територію — церкву і владу на наших етнографічних територіях).

Розгін нашого націоналізму у великій мірі гамує інтернаціоналізм. Щодо релігійного інтернаціоналізму, то у нас є дві групи людей. **Одні є індеферентистами,** що кажуть: „нас церква не обходить, бо ми не церковники, бо ми не боїмося і не журимося, що колись станеться з нашими душами". Індеферентистам вільно так думати, та не вільно їм забувати того, що більшість нашого народа є дуже релігійна, і як така дуже легко може попасти під впливи — нераз ворожі самому народові і його державницьким стремлінням.

Другу групу релігійних інтернаціоналістів творять ті, котрі голосять, що релігія не має нічого спільного із націоналізмом. **Ця група боїться введення української народної мови до богослужень,** боїться народовластя в церковно-адміністраційних справах і т. п.

Окрім церковних інтернаціоналістів маємо ще політично-економічних інтернаціоналістів, яким байдуже, що другі народи загарбують нашу землю, наші богатства, а навіть варстат праці і можність заробітку.

Не тяжко догадатись, що дехто може закидати українському націоналізмови, що він визначається егоїзмом і, скажім, скупістю для чужих. Це правда! **Одначе правдою мусить бути й це, що дітей свойого народа в першу чергу треба накормити, огріти, захистити і випосажити в дорогу історичного завтра!** Нашому народови ще в нічому не переливається, тому він мусить іти шляхом націоналізму.

Всім українським націоналістам не треба забувати, що основою нашого націоналізму є надбання фізичної — себто матеріяльної і моральної натури. Ми звичайно піклуємося моральними надбаннями, здобутками, чи затратами, а фізичних недомагань може й не доцінюємо. Тому то в нас головно економічна ділянка народного життя занедбана. На нашій етнографічній території нарід фізично слабне, нидіє! Спосіб його життя відсталий! Він навіть не вміє збудувати собі гиґієнічної хати та зварити як слід страви з того, чого має подостатком. Наша господарсько-рільнича система мало ріжниться від середньовічної. Наш селянин ще їздить деревляним возом або залізним (в кожній околиці иншої будови, до якого кожну складову частину треба доробляти на спеціяльне замовлення!) Він осінню пропадає в болотах села, а зимою забивається „різанням" січки. Його худоба не расова й т. п. Живучи в тяжких условинах, наш нарід має „холодну" кров — з бараболі і кулеші — він напів-сонний — байдужий — словом: у нас біда! Українські націоналісти мусять в першу чергу поправити економічну ділянку нашого народа, щоб люди покріпшали, щоб кров в жилах нашого народа була горячійшою і похопнійшою до змагання до своєї державности.

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

МІРА КУЛЬТУРИ.

Жертвенність на народні потреби є мірою культури, — кажуть суспільні діячі. Коли це так, то прослідім, чи ми, українська нація, маємо вже троха тих ознак культури; чи ми стоїмо на місці, тобто падемо, чи йдемо вперед, ростемо?

Не буду брати під увагу всенароднього підйому зперед десяти літ, коли то цвіт нашої нації засвідчив своїм життям, ранами, каліцтвом чи трудами високу міру жертвенности; я спинююся тільки на тій жертвенности, яку проявила від покінчення збройної війни та частина української нації, що попалася Польщі. Очевидно, що на це треба би величанської праці кількох справних робітників, щоби обняти цифрою все, що та частина нації зложила. Треба також приняти якусь границю, котрі саме суми зачисляти до жертвенности. Не можна до жертвености зачисляти всіх тих оплат, за які громадянин має певні користи, хочби тільки тільки морального значіння (як н. пр. почесть за приналежність до товариства, отже за вплачення місячної вкладки). Не можна тут вчисляти й того, що хтось платив вступ на український концерт, виставу, забаву і т. п.

Тому, що українська частина зпід Польщі найбільше складає для удержання товариства „Рідна Школа", то візьмемо це товариство під увагу, як ключ до обчислення того, чи падемо чи ростемо.

З виказу жертвенности, який надіслала на днях „Рідна Школа", зауважується якраз відрадне явище, що при тій усій нужді, в яку попав наш нарід у наслідок довголітньої війни, а зокрема під Польщею — в наслідок винищуючої державної господарської політики та в наслідок нещасть спричинених природою (голод, повінь, недорід), — датки на удержання „Рідної Школи" зростають з кождим роком. Ось що говорять цифри (адміністраційний рік у товаристві „Рідна Школа" статутово покривається зі **шкільним роком,** отже від 1. вересня до 31. серпня):

	В р. 1927/8 приніс:		В р. 1928/9	
Вересень	5,693.52	зол.	8.274.50	зол.
Жовтень	6,266.89	„	9,355.14	„
Листопад	9,588.64	„	10,504.14	„
Грудень	8,581.65	„	13,378.43	„
Січень	28.749.31	„	57,030.43	„
Лютий	26,642.91	„	22,218.52	„
Разом	85,522.92	„	120,761.16	„

Піврічний підрахунок являється наглядним доказом, що жертвенність у краю зросла на 35,238.24 зол. для **одної** тільки установи. Самий дар на „коляду" для „Рідної Школи" зріс цього року на 12,000 зол. супроти дару минулого року.

Тих кілька цифр є вимовніщою наукою від гарних слів. Вони з одного боку засвідчують, як відносяться українські маси до „Рідної Школи", ті безпосередні обсерватори її діяльности, а з другого боку, що свідомість тих мас іде вгору. Ті цифри опрокидують заразом закид, піднощений деколи іміґрацією. Іменно, що старий край „звис" тільки на „жебранину". Бачиться, що не так то дуже „звис", коли відкривається щораз більше на-пів порожних гаманців. Не помагає нічого деякими кругами ширена аґітація проти „Рідної Школи". Українські маси, які бачать наочно, що діється з їхніми дітьми в польській державній школі, не можуть скупити на її удержання, своєї, **рідної** школи. Колиб ті маси скупили, то виказалиб крайну некультурність. На щастя ті маси, на які покликуться ті, що виступають проти „Рідної Школи", говорять на одвічальному місці устами свойого речника (дослівно): „Чи маємо виступити проти „Рідної Школи"? Що зробилиб ми натомісць, колиб ми її справді завалили"? Правда, який здоровий розум! Зі села; не зґанґринований міською ідю. До такого тверезого голосу певно прислухуються українські маси. І даремні зусилля кожного, хто буде намагатися велике діло поколінь зруйнувати. В Галичині українські маси свідомі того, що инакшу боротьбу треба вести проти національного ворога, а инакшу проти своєї установи, коли в ній щось декому не подобається. Що правда, дехто не розбирає, **проти кого** бореться, але над тими життя перейде до порядку.

І тут, на іміґрації, треба приняти засаду, щоб усіми зусилями піддержати установу, про яку пише в найновіщому часі (4. квітня) польська ґазета „Львовскі Курієр Поранни", що „українські школи виховують ґрізну для Польщі інтеліґенцію". Та не тільки інтеліґенцію. Її розмірно не багато виховується в школах „Рідної Школи". А виховується селянські й робітничі маси. Не тільки через дітвору, але через діяльність „Рідної Школи" загалом. А що „Рідна Школа" (навіть така, як вона є) має твердий ґрунт в українських масах, про це найкраще свідчить та обставина, що творяться все нові школи (в найновіщому часі в Карлові — Снятинщина), а в місцевостях, де є школа нашого товариства, ходить до державних польських шкіл не більше як 1% українських дітей, або й загалом їх там нема.

Надходить час Великодня, призначений, всенародньою ухвалою на збірку дару „на писанку" Рідної Школи. Нема причини сумніватися, що іміґрація докаже також своє розуміння й симпатії до тої установи, яка на рідній землі являється живим протестом проти всякого насилля. Збільшенням жертвенности докажемо зріст культури — перед нами самими й перед світом.

Лев Ясінчук.

Б. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

ГЕТЬМАНСЬКИЙ СУД

(Історична повість).

(23)

— Ключі до скарбу в моїй руці. Мені й так не треба більше, як один боклаг золота. Більше як боклаг, з Суботова не вивезу. Хто зна, чи ті ключі, які я сам доробив би, були би добрі… Чого зволікати? Тільки… як я вже нині возьму, то завтра гетьман готов доглянути, що один боклаг хибує. Треба би зараз втікати… досвіта. Як зараз, то годі буде взяти з собою Олену… Чи я без неї не годен жити?… Як буду мати золото, то дістану такі дві, три і більше. Дістану свіжі, не споневіряні кількома мужами.

Кравчук рішився. Встав, взяв злодійську ліхтарню, засунув бляшкою віконце і вийшов до сіний. Підійшов під двері скарбу і став напомацки шукати дірки в замку.

Весь той час, коли Кравчук боровся з думками, гетьманова стояла під відхиленими дверми, дожидаючи повороту Кравчука з ключами. Вона одним ухом наслухувала, чи гетьман далі дише правильним віддихом твердого сну; другим ухом, зверненим до сіний, силкувалася вчути хід Кравчука, Але Кравчук не приходив. Се видушування воскової форми ключів тревало, на її думку, задовго. Вона стала потерпати, що гетьман пробудиться. Не того вона боялася, що він готов всунути руку під подушку і не знайти ключів. Але він міг пробудитися саме в тій хвили, коли Кравчук прийде з ключами і всуне їх до комнати, щоби їй передати. Вже стала думати, чи не вийти би до сіний, або й зайти до Кравчука, вихопити з його рук ключі і втечи назад до себе. Нараз вона задеревіла. Почула звук, який добре знала, бо нераз чула, як гетьман або Виговський обертав ключ в замку до скарбу. В її голові майнула думка:

— Той божевільний справді ріже мене!

Прискочила до ліжка, допевнилася, що гетьман твердо спить, і як стояла, босоніж та в одній сорочці вибігла до сіний. В сінях не було нікого, але там, де були двері входової комнати скарбу, на стіні яснів з гори на долину шрам від світла в комнаті. Се був доказ, що в тій комнаті хтось є зі світлом. Вона подумала:

— Ще такий необережний і за собою не припер дверий. Щасте, що він ще не зійшов до льоху!

Вона пхнула двері і вступила в комнату. Саме тоді Кравчук з ліхтарнею в одній руці, в другій з ключем стояв навколішках і нахилився над дверми до льоху, щоби в замок всунути ключ. Олена прискочила до нього, одною рукою вхопила ключі, другою відіпхнула його від дверий льоху. Вона запищала:

— Хочеш, щоби ми обоє скінчили завтра на палях?! А може ти загадав ще сеї ночи втечи без мене? Вступися відси, а ні, то запру тебе тут і покличу гетьмана!

Викрививши лютого лице, Кравчук відповів:

— Як покличеш гетьмана, то й сама згинеш!

— Не згину, бо скажу, що ти всунувся в нашу спальню і зпід подушки витягнув ключі. Додам, що скрипіт ключа в замку розбудив мене… Ну? Мені, чи тобі гетьман повірить?

Коли Кравчук не рухався і тільки стискаючи пястук важко дихав, вона знов зачала:

— Михайлику! Я не відступаю від того, до чого ми були договорилися. Але, що робимо, робім розумно. Тобі помішало розум. Ключів не лишу тобі. Дай мені віск. Я видушу форму і передам тобі. Ходи!

Взяла його за руку, вивела з комнати, заперла двері і замкла на ключ. Робила се обережно, щоби ключ не заскреготав. Вже звернулася до спальні, коли Кравчук, обіймаючи її стан, шепнув:

— Ходи до мене!

— Ти ще не витверезився? Ще дурієш? Пусти!

— Як не золото, то бодай ти! Мусиш бодай на хвильку поступити до мене, щоби взяти віск.

Кравчук підоймив гетьманову і, хоч як боронилася, заніс її до своєї комнати. Хотів задержати її довше, але вона, зібравши всі свої сили, відіпхнула його від себе, вискочила до сіний і задержалася під дверми своєї спальні. Вони все ще були відхилені, так, як їх була полишила, виходячи до сіний. Глибокий і голосний віддих гетьмана свідчив, що він все ще твердо спить. Вона скоро увійшла в комнату, прискочила до ліжка і всунула ключі під подушку.

Аж тепер почула, як сильно та пригода потрясла нею. Обезсилена впала на подушки. Думаючи про те, в якій вона була небезпеці, не виснула до самого рана. І гетьман, коли рано встав і вся родина, коли вийшла снідати, питали, що їй хибує, бо змарніла, неначе по тяжкій недузі. Гетьманова свій вигляд поясняла так, що вона не виспана, бо чогось то цілу ніч і ока не зажмурила.

До гетьмана приїхали якісь гінці. Він побалакав з ними і пішов до жінки попрощатися, кажучи, що знов мусить на пару днів виїхати до Чигирина. Жінка стала його просити:

— Возьми мене з собою, не лишай мене тут.

— Я тільки на два-три дни. Ще верну сюди, бо перед новим походом хочу бути як найдовше з тобою.

— Колиж бо мені кожда хвилина дорога. Ти знаєш, як я тебе люблю. Мені без тебе нема життя. Як ти дуже далеко, то я мушу сказати собі… допуст божий! Але як ти так близько, та про те ні в день ні в ночи нема тебе коло мене, то я ні їм, ні сплю.

Розізливши Кравчука, гетьманова боялася його і хотіла на якийсь час втечи від нього. Надіялася, що по пару днях його лють потахне і вже не буде небезпечно зійтися з ним. Того й вона просила гетьмана, щоби її взяв з собою до Чигирина. Гетьман згодився. Присівся до неї в колясці і обоє поїхали. Кравчук в своїй робітни, бачучи її виїзд, заскреготав зубами і погрозив їй пястуком. Вона не бачила сього, бо то було в робітни, але міркувала собі, що Кравчук на дорогу не поблагословив її.

Перемирє між Україною і Польщею кінчилося в самі Зелені свята, дня 12. (лат. 22) мая. Се перемирє обі сторони заключили не на те, щоби справді витворити умови до заключення постійного мира, але тільки на те, щоби зібрати силу, котрою другу сторону можна би взяти під ноги і задоптати її в землю. За весь час перемиря одна і друга сторона ладилася до нової війни.

Хмельницький вже від 2. мая (лат. 12) стягав свої війська. Полк за полком ішов під Білу Церкву. Туди ішли також валки з муніцією і з харчами. Під Білу Церкву валила також з усіх усюдів чернь. Хто добре орудував збруєю, того брали до козачого війська. Таких, що у війську лише спричиняли би заколот, до війська не брали. Вони гуртувалися в своєвільні купи і більщі загони, та тягаючися за військом і по його боках, промишляли на власну руку. Деколи й випереджували військо, біжучи навперейми туди, відки гінці приносили вісти, що пани та польські війська вже вивтікали, отже нема кому боронити городів. Чернь зараз валила на ті городи, щоби вирізувати останки безборонного населення і поживитися його добром.

І Польща зібрала в зимі велику силу війська, головно німецьких затяжців з Австрії. Рішившися вдарити на ворога в його власнім гнізді, Польща громадила свої сили під самою межею земель, опанованих побідними козаками. Усадовившися головним табором десь між Горинем і Случею, Поляки моглиби все станути поперек шляху Хмельницькому, кудиб він не йшов, рушивши на Польщу. Команда над сими військами була в руках трох, королем поставлених реґіментарів.

Окрім війська коронного під булавами реґіментарів, стягав на Волинь свої війська князь Ярема Вишневецький, але до коронних військ не приставав. Він воював на власну руку.

Стягаючися до табору, ті війська руйнували і вирізували українські оселі, про котрі чули, що вони накладали з козаками. Найзавзятіше лютував князь Ярема. Сей мордував всіх людий грецької віри, без огляду на те, провинились вони проти Польщі, чи ні. Сі лютощі польського війська виганяли народ з українських осель. Хто ішов до козацького війська, хто до хлопських загонів.

(Далі буде).

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

РОБІМ РЕАЛЬНУ РОБОТУ, А МЕНШ ПРОЄКТУЙМО.

Слідуюча Конвенція У. Н. Союза мусить обовязково завести якусь зміну щодо конвенційних проєктів. Читаючи деякі проєкти, прямо волос стає дубом, бо ми ще думаємо способами, що може були добрі тому 50, коли не 100 літ назад.

Всі проєкти обертаються біля дрібних справ. А у проєктах треба розбирати справи з ширшого становища. І треба братися реально до діла. Коли наші пасейські товариства заявилися за Сиротинцем, то сейчас взялися до влаштовання „Теґдей", виасиґнували з каси по пару десяток, а кождий член обовязаний зложити хоч одного доляра. При ріжних нагодах посилаємо дівчат за збірками і в той спосіб збільшуємо без гомону фонд Сиротинця. Тому менше фантазуймо, а трактуймо справу Сиротинця більш реально, так як пасейські товариства. Таксамо поставмося й до инших справ.

М. Припхан, делеґат від. 97, У. Н. С.

КОНВЕНЦІЙНІ ПРОЄКТИ.

Ч. 78.

ЧЕСТЕР, П.

Товариство імени Тараса Шевченка, 156-ий відділ УНС, ухвалило такий проект на 17-ту конвенцію Союза:

1. Дітям, що платять до Союза без перерви 10 років, дати полекшення при переході їх до старших членів Союза. Це можна зробити в той спосіб, що звільнити їх на перші шість місяців від плачення вкладок до Союза. Лише по шістьох місяцях висилати на них розмет. Через цих шість місяців вони мають ті права й привілеї, що означені в 210 параграфі Союзового статута. Цим можна буде ліпше приєднати дітей до Союза, бо тепер, коли дитина переходячи до старшого департаменту Союза, вона почувається покривдженою, що пропадають ті гроші, які її родичі платили через 18 літ, бо, переходючи до старшого департаменту, такий член не має жадної ріжниці, порівнюючи до того, що не був зовсім у молодечім департаменті.

2. Для тих, що переходять з молодечого департаменту до членства в Союзі, не треба висилати „Свободу", коли їх родичі є членами й одержують газету. Як вони разом мешкають, то одної газети для них вистарчить.

3. Календарі щоби давалися в дарунок тим членам Союза, котрі на це заслугують.

4. Газету „Свободу" збільшити до 6 сторінок друку. Одну сторону видавати в англійській мові, щоби заохотити молодіж до української організації та газети. Коли можна, то видавати недільне число газети та писати про історію України і т. п.

5. Домагаємося, щоби за оголошення, які відділи містять у „Свободі", коли вони роблять які підприємства на дохід відділової каси, або на Сиротинець чи на яку краєву ціль, бралося лише половину оплати.

6. Секретар має діставати заплату від Союза за свою працю у висоті 2% від сколектованих ним грошей. Тоді секретар буде більше охочий до праці та буде старатися притягнути більше членів, бо тоді матиме ліпшу винагороду за свої труди. Відділовий секретар більше працює для Союза, ніж для відділу.

7. Взяти під пильну розвагу будову Сиротинця, щоби нарешті його збудувати. Треба звернутися до тих відділів, що ще не дали жертв на Сиротинець. Крім того треба призначити певні постійні фонди на Сиротинець; для цього можна взяти якусь частину зі всіх фондів, а решту щоби Союз визичив зі своєї каси, бо за дрібні пожертви ми Сиротинця не збудуємо.

8. Конвенція має відбуватися кожних 4 роки в тих стейтах, де найбільше є відділів У. Н. Союза.

За уряд:
Микола Іщук, предсідатель;
Василь Трач, касієр;
Василь Новак, секр. і делегат.

Ч. 79.

СКРЕНТОН, ПА.

Тов. Знад Збруча, відділ 280 У. Н. Союза, ухвалило такий проект на 17-ту головну конвенцію УНС.:

1. Табельку посмертної дітočої запомоги ч. 1. змінити в тім роді, як має УНС. Коли буде така посмертна табелька заведена при У. Н. Союзі, то можна буде більше молодіжи орґанізувати.

2. Щоби журнал для дітей видавати в українській мові, бо з дітей, котрі не вміють по українськи читати, не буде українських патріотів. А ті, що вміють, то замериканізуються, коли будуть читати лише по англійськи.

3. Жадаємо знесення параграфу 13, де говориться, що делеґатом не може бути той, котрий є відділовим урядником іншої орґанізації.

4. Щоби конвенція вибрала одного головного урядника зі Скрентону або з Вилкс Бери, тому, що тут є найбільш членів і відділів У. Н. Союза.

5. Щоби часопись „Свобода" не мішалася в жадні політичні ані в релігійні справи, бо це шкодить нашій орґанізації.

7. Підпираємо вцілости проєкт відділу 316 з Рачестер.

7. Щоби конвенція ухвалила, що в котрій місцевости є страйк, а відділи просять о поміч, то по трох місяцях щоби екзекутива могла взяти гроші з фонду народного і щоби заплатити розмет за ті відділи, котрі знаходяться в тих місцевостях, де є страйк. Але під тим услівям й ґарантією, що по скінченню страйку той відділ, за котрий заплачено з фонду народного, зверне цю позичку.

8. Щоби наложити примусово на кожного члена по 1 долярови для Сиротинця, з виімкою женщин, котрих мужі є членами УНС.

9. Домагаємося, щоби було вислухане справоздання бувшого радного Братуся.

За уряд 280 відділу УНС:
Григорій Запоточний, голова;
Василь Бутинський, секр.;
Григорій Скалацький, кас.

Ч. 80.

ВИЛІЄМСТАВН, Н. ДЖ.

Бр. св. Георгія, від. 307 У. Н. Союза, ухвалило слідуючий проєкт:

1. Щоби на будуче не вибирати урядників з бизнесменів, тому, що вони не сповняють обовязку, який на них конвенція наложить, тільки пильнують свого бизнесу й тим шкодять розвоєви орґанізації.

2. Щоби конвенції відбувалися що чотири роки в місяці грудні, щоби з початком нового року новий уряд перебирав урядуванне. Знаємо з переконання, що в зимі нема великої роботи, а тому делеґат може поїхати на конвенцію за $5 на день і подорож, а не $10, як дотепер. Тим можемо заощадити відповідну суму грошей.

3. Попираємо проєкт 1-го відділу з Шамокін, Па., щоби дітей приймати до молодечого департаменту без огляду на те, чи родичі належать до Союза, чи ні.

4. Щоби орґан Союза не мішався до релігійних справ, а щоби тримався національної програми. Ми стверджуємо, що були случаї, коли „Свобода" заявляла, що не мішається до релігії, а як провославні задумали критикувати католиків, то „Свобода" відступила на це місце. На будуче щоби це не повторялося.

5. Щоби орґан Союза не був на услугах одиниць для їх інтересу і не поміщував таких небилиць, коли хто обіцяє грушки на вербі. Коли хто хоче оголосити свій бизнес, хай заплатить, а не задармо.

6. Щоби звертати якусь частину тим, що переходять з молодечого департаменту до дорослих членів. Тим буде заохота для молодіжи.

7. Коли можливо, щоби наложити на кождого члена 5 ц. на Сирітський Фонд. Тим дамо поміч на утриманнє Сиротинця.

8. Відділ, що не має що найменше 25 членів, не може посилати делеґата на конвенцію на кошт Союза.

9. Щоби діточий магазин знести, а на те місце видавати діточу ґазету раз у тиждень. З неї будуть більше осьвідомлюватися в народній справі.

10. Щоби конвенція знесла ту ухвалу, що де вже є відділи У. Н. Союза, щоби не завязувався новий відділ, бо це для орґанізації шкідливо.

11. Щоби конвенція знесла подвійну дієту для всяких комісій. Після нашої думки, вистарчаюче, щоби побирати одну й пів дієти, а не подвійну, а ті гроші обернути на Сиротинець.

12. „Свобода" має подавати більше новостей, ніж байок і оповідань, бо часами не хочеться брати „Свободи" до рук, як нема нічого кромі байок та оголошень.

13. Редакторів щоби уряд настановляв і в разі потреби уряд мавби право редакторів усувати, а на їх місце покликувати відповідних, але так, як тепер, що редактори, що хочуть, то й роблять, не звертаючи уваги на уряд, лише покликується на конвенцію.

За уряд Бр. св. Георгія, від. 307 УНС: **Прокіп Ґульда,** предсідатель; **Іван Витязь,** секретар; **Іван Аркотин,** касієр; **Василь Слободян,** делеґат.

Ч. 81.

ТАЙТУСВІЛ, ПА.

Товариство ім. Івана Франка, від. 72. У. Н. Союза, перечитуючи деякі конвенційні проєкти, переконалося, що загал членів У. Н. Союза дбає про дальший розвій орґанізації та про зріст її в членах і в маєтку.

Але й противно, декотрі проєкти, колиб увійшли в життє, го гірше пошкодилиб орґанізації. А властиво, одні поминаються за більше сторін орґану „Свободи", другі хочуть календаря за дармо, то зменшити місячні вкладки, або щоби старші члени по 20 роках були цілком звільнені від місячних вкладок, то знов пишуть: будуймо Сиротинець як найскорше і т. д.

Панове проєктодавці! Спитаймо самі себе, чи на те всьо є відповідні фонди, а як є, то скілько їх?

Рахується, що Союз посідає два міліони маєтку, то й є з чого виасиґнувати чи на Сиротинець, чи на „Свободу", або календар і т. п. Але подуматйе, що в Союзі поверх 20 тисяч повнолітних членів, котрі є на кілька міліонів обезпечені в Союзі. А наші члени переважно вже старші, так, що й смертність їх збільшується з кождим місяцем. А де ми тих нових сил наберемо, щоби зміцнити ряди в Союзі, бо знаємо, що з рідного краю сили вже не приходять, а на нашу молодіж не можна конче уповати; наші діти тепер є в молодім департаменті, бо родичі їх вписали і за них платять, а хто знає чи вони схочуть самі за себе платити і чи схочуть належати до Союза, як виростуть?

Отож будьмо обережними з тими міліонами, які посідає наш Союз.

Від себе подаємо ось такий проєкт.

1) Календар задармо видавати не можливо, бо 30 ц. дуже дешева книжка за ці гроші тим, хто любить читати. Котрі може не уміють читати, то, розуміється, календаря їм цілком не потрібно, та вони його й не беруть, а відділова каса мусить платити. На нашу думку булоб добре так, щоби відділи висилали замовлення на календарі ще перед друком. Хто замовить календар, нехай заплатить 50 цнт., бо це й так дешево. Адміністрація на цім не потерпить. Щоби в календарі був поміщений адресар усіх відділів У. Н. Союза, як це було ухвалено на 16-ій конвенції, а чому ухвала не увійшла в життя, трудно відгадати.

2) Орґан „Свобода" щоби виходив в тім напрямі як і до того часу, лише оголошення містити на одній стороні, а не так, як у декотрих числах можна було бачити оголошення на другій стороні „Свободи". Часом ті оголошення є такі шкідливі, що самих членів натягали на поважну суму гроша. Чи не можнаб тому лихови в який спосіб зарадити?

3) Справа Сиротинця дуже поважна річ. Панове делеґати котрі брали участь на 16-ій конвенції, ви чули, яке пояснення дав добродій Грицей, які то кошти може потягнути за собою Сиротинець. За сто тисяч не можна подумати збудувати Сиротинця, а скілько річне удержання буде коштувати тієї інституції?

Хочби примусово прийшлося платити по два доляри річно від кождого члена, то й цього замало булоби. А примусово члени платити не хотять, бо декотрі є так завзяті, що хоч суспендуй їх, то одного цента не дадуть, бо кажуть, що в Америці „мусу нема". „Я через мус, — каже, — утікав".

Ми рівнож є прихильниками Сиротинця, але які жертви моглй ми зібрали в нашій місцевости в такі тяжкі, безробітні часи і вислали їх на Сиротинець. Хай загал членів і делеґати добре подумають над справою Сиротинця, щоб як найліпше її розвязати.

4) Щодо відділових секретарів, то конечно треба подбати, щоби з головної каси вони побирали хоч один цент від доляра, з розмету, що висилається до Союза. Це оплатить пересилку грошей. Часом буває так, що секретар не хоче нарушувати відділової каси й кілька центів докладає зі своїх грошей на переписку. Це його знеохочує до дальшого ведення діловодства й він перестає бути секретарем, а часом і членом У. Н. Союза.

Ми переконані, що 17-та конвенція зробить великий поступ вперед.

За уряд тов. ім. Ів. Франка, від. 72 У. Н. Союза:
Іван Курах, голова; **Антін Федик,** секретар; **Іван Беген,** кас.; **Іван Коцан,** делеґат.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ГЕМТРЕМК, МИШ.

Збірка на Народний Дім в Сапові, повіт Підгайці.

Жертви зложили: Т. Чайковський 20 дол.; І. Гулида 15 дол.; по 10 дол.: В. Войтович, Д. Войтишин, В. Крушельницький, П. Крушельницький; по 5 дол.: П. Ганиш, М. Ґула, С. Простий, Й. Кульчицький, Й. Морозовський, Й. Колодницький, М. Пазій, М. Манастирський, Ю. Деркач, А. Кричківський, І. Кричківський, І. Крушельницький, К. Нановський, С. Шумяк і П. Крушельницький; В. Седляр 4 дол.; по 2 дол.: Е. Ганчарський, П. Карпів, І. Курчак; Д. Шалапай 1 доляр. — Разом зібрано $161 долярів.

З балю було доходу $45. Разом $206 долярів.

Вислано до Комітету Народного Дому в Сапові 200 долярів. Кошти посилки 4 дол., а 2 дол. лишилися в Комітеті, котрий далі збирає жертви на ту саму ціль.

За тимчасовий Комітет:
Петро Войтович, голова;
В. Крушельницький, писар;
Данило Войтишин, касієр.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 4-го мая, в год. 7-ій вечером, в гали Нар. Дому, 72 Моріс ул. Кождий член обовязаний прибути на той мітінґ, заплатити свої вкладки, як також придбати нових членів до Товариства і У. Н. Союза, бо тепер принимається без оплати вступного. На мітінґу буде дуже важна справа, а се виступ Товариства до походу на посвячення нового дому У. Н. Союза і на коцерт в честь 35-літного ювилею У. Н. Союза, який відбудеться в той самий день, то є в неділю, 12. мая с. р. Є і другі важні справи до обговорення на сім мітінґу, тому уряд просить всіх членів прибути на сей мітінґ. — Ст. Костів, предс.; Із. Жила, кас.; А. Онисик, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 142, повідомляє, що мітінґ відбудеться в суботу, 4-го мая, в галі Укр. Нар. Дому, 212 Fulton St., в год. 7.30 вечером. Кождий член обовязково повинен прибути, б о є важні справи, як справа виступу 12-го мая до другої місцевости, справа балю 18-го мая, та другі. Неявившийся член заплатит кари 50 ц., а урядник 1 дол. — А. Поливчак, заст. предс.; Я. Лещак, кас.; Н. Остапчук, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Епохальна подія.

Коли мені доводиться заговорити щерaз про Шевченкове свято, то роблю це в тому переконанню, що це свято являється дійсно епохальною хвилею для цілої нашої шикаґовської громади. Це початок цілковитої обнови громадського життя. Тому ради загального добра хочу представити його таким, яким воно на ділі було.

Здається, що як Шикаґо є Шикаґом, не було тут ще такого Шевченківського свята-концерту, як отсе з 17-го березня. Це свято ріжнилось від усіх досі устроюваних не лише чудовою програмою і артистичним виконанням, але що найважніше, це свято було відсвятковане **спільно** всіми українськими товариствами й церковними громадами. Це було **святочне і епохальне свято-концерт всіх українських організацій в Шикаґо**, в яких бє українське серце й пливе українська кров.

Досі годі було щось подібного зробити ізза інтриґ і упереджень ріжних амбітників та ідеольоґів, з яких одні перейшли вже в стан нечинний, а другі виїхали в старий край, щоби далі занечищувати український горизонт. Через них не була можлива ніяка спільна народна робота в Шикаґо на протязі довгого часу. Тепер міжпартійне тертя на полі політичнім як і релігійнім поволи затирається і є надія, що незабаром зовсім щезне і шикаґовська кольонія займе своє давне місце в спільній визвольній акції рідного краю. На се є деякі познаки, а головно отсе спільне народне свято. За це велике діло обєднання наших сил в Шикаґо взявся в першій мірі д-р О. Тарновський, наш молодий дентист. який своїм тактом зробив в сім напрямі перший великий крок. В Шикаґо, де стільки інтелектуальних сил, таке обєднаннє повинно ввійти в життя як найскоріше й стати приміром для других.

Програма була вміло зложена. Артистична сторона випала чудово. Публика виповнила величезну салю школи Шопена по береги, а тому і матеріяльна сторона, яка була призначена на Рідну Школу в старім краю, випала гарно.

Участь в концерті брало 3 хори, 2 оркестри, пів тузина солістів, 3 бесідники і один звістун! Всі вивязались як найкраще.

Коротке а доцільне слово виголосила пані Остапчук. За сею бесідницею рознеслись по салі мельодійні звуки оркестри українських скавтів від греко-кат. церкви на Оклей. Музиканти дрібні, яким інструменти сягали підлоги, але грали як старі. Єще відгомін оркестри не прогомонів, а тут вже ніжно затягнув Національний Виставовий Хор „Ой на горонці". Цей хор є під батутою пана Бенецького, члена хору Кошиця, в якого легко мож завважати сліди техніки і симфонії великого українського мистця. Цей хор є незалежний. Його фінансує наш український бизнесмен і патріот, гром. К. Савяк. Цей хор приготовляється до виступів на всесвітній виставі, яка відбудеться в Шикаґо в 1933 році.

Д-р О. Тарнавський дав короткий, але змістовий в кождім слові реферат про Шевченка, який публика вислухала при гробовій тишині. Молода панночка Шпікула розсипала ніжні акорди по клявішах пяна. Техніка і чуття пробивались зпід кожного пальця молодої пяністки, яка на „біс" мусіла додавати дещо надпрограмово. Мельодії „пяніссімо" ще не розплились, а тут п. Королишин своїм могутнім баритоном розніс по просторій салі Тарасові слова „Минають дні". Така ріжноманітна програма приковує слухача до його сидження і він не може налюбуватись милозвучністю співу і музики. Інжинір Куропась, як звістун, голосом командуючого, оголошує 10-мінутову павзу. Публика пробуджується немов з гіпнози. Курці рушили на двір, а по салі йдуть похвальні замітки.

Павза коротша як звичайно. Підноситься куртина, а на естраді загриміла оркестра пана Кобеляка. Музиканти ріжної величини, полу і віку. Є діти, що ледви скрипку можуть вдержати, і сиволосі старці, а всі разом грають „Вязанку народних і стрілецьких пісень" таки укладу п. Кобеляка.

Затихає гомін оркестри, а на естраду виходить приятель і гість Українців, пан Воронко, щоб від Білорусинів згадати про нашого батька-Тараса „не злим, тихим словом". Поява пана Воронки і його сильний білоруський голос підніс ще більше святочний настрій. Відтак сопранове сольо відспівала пані Цимбаліст, ця всім знана і улюблена артистка, яка ніколи не відмовляється від участи в загальній народній справі. За нею виступив хор ім. Лисенка від греко-кат. церкви на Оклей, під батутою добре звісного всій шикаґовській кольонії п. Атаманця. Члени сього хору, це піонири укр. пісні, які від многих літ піддержували українського духа шикаґовській кольонії.

Скрипкове сольо відограла молода, талановита скрипачка і учителька музики, панна Мотлюк, яка також є всім добре знана зі своїх виступів на народних святах.

Пан Атаманець і пан Костелюк відспівали чудово дует „Не чужого ми бажаєм". Пан Костелюк є знаменитим артистом і українським балєтмайстром і має приємний та сильний баритон.

По дуеті виступив катедральний хор ім. Бояна від укр. православної церкви на Ірі, під батутою п. Королишина і святочно відспівав „Радуйся Ниво", „Заповіт" і „Боже Великий, Єдиний". Сі дві послідні пісні публика вислухала стоячи.

Пан Королишин є ще мало знаний шикаґовській кольонії, бо лише короткий час як прибув до Шикаґо, а вже показав не якийбудь музичний хист. З незначного й незамітного хору в короткім часі зумів вишколити його на один з першорядних. Хор сей дуже добре зарепрезентувався так виконаннєм хорових продукцій, як і своєю численністю, що зробило гарне вражіннє. Здавалось, що Українців православних в Шикаґо мож на пальцях порахувати, а тимчасом самих хористів висипалось на естраду малощо не сотка.

З кінцевим словом виступив знов д-р О. Тарнавський, який звернув увагу присутних на се, як гарно і величаво мож спільно святкувати, коли забудеться свої особисті, партійні і релігійні спори. Бесідник апелював до всіх, щоб сей епохальний концерт Тараса був зворотною точкою шикаґовської України, щоб ми на будуче у всіх народних справах виступали як одна сімя, одна громада, один народ, бо в злуці і згоді ми встоїмо, а поділені і розпорошені пропадемо з лиця землі.

На закінчення банда українських Скавтів мала заграти „Ще не вмерла", але як допалися хлопці своїх інструментів, то не скорше заграли „Ще не вмерла", аж доки не виграли всього, що знали.

За того рода концерт належиться подяка всім, що брали участь в нім, всім, що чимнебудь причинились до відсвяткования сього епохального свята, головно подяка і то щира подяка належиться комітетови цього свята, а передовсім його предсідателеви д-рови Тарнавському, що зумів обєднати ріжні товариства ріжних напрямків і церкви ріжних віроісповідань до спільного відсвяткования 115-тої річниці уродження найбільшого поета і генія України — Тараса Шевченка.

М. М. Белеґай.

На залізниці. — Чи то не гарна околиця?

— Це мене нічого не обходить. Я їду в службових справах.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.